

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV. Črna lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL. ČETRTEK, 15. OKTOBRA (OCTOBER 15), 1942 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 204
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Japonci izkrcali nove čete na Guadalcanalu

Velika bitka za posest največjega otoka v Solomonovi otoški grupi na vidiku. Enot ameriške bojne mornarice potopile šest japonskih ladij. Nemški napadi na ruske pozicije na stalingrajski fronti prenehali. Osišče izgubilo 113 bojnih letal v bitkah nad Malto

Washington, D. C., 15. okt.—Mornarični departament poroča, da so se nove japonske čete pod maščito bojnih ladij izkrcale na severnem obrežju Guadalcanala in da je bitka za posest tega največjega otoka v Solomonovi otoški grupi blizu.

Pred izkrcanjem čet so Japonci bombardirali ameriško vojaško letališče in militaristične naprave na vzhodnem koncu otoka. Mornarični departament ne omeja v svojem poročilu odpora ameriških pomorščakov, ki drže letališče, in ne operacij na kopnem in v zraku.

"Pravkar smo bili informirani, da so se japonske čete izkrcale na severnem obrežju Guadalcanala in v zapadno od naših pozicij," pravi mornarični departament.

Koliko japonskih vojakov se je izkrcalo, poročilo ne omenja. Prvi je mornarični departament zabil potop šestih japonskih bojnih ladij v bitki, ki se je vrila v bližini Solomonovih otokov, da je bila posadka ameriških pomorščakov ojačena in da je pripravila na ofenzivo. Nadalje poročilo pravi, da ameriški podmornice operirajo v japonskih vodah in napadajo sočasno brodovje.

Washington, D. C., 14. okt.—V novi pomorski bitki pri Solomonovih otokih so enote ameriške bojne mornarice potopile šest japonskih bojnih ladij—štiri rušilce, eno križarko in 5000-članski vojaški transport, ko so skušale izkrcati nove čete na otokih. Poročilo o bitki in ameriški zmagi je sinoči objavil mornarični departament.

Bitka, v kateri je japonska bojna mornarica dobila težke udarce, se je vršila zadnjo soboto. Naslednji dan so japonske bojne ladje pobegnile. Ameriški letalci so jih bombardirali iz zraka. Bombe so poškodovale drugo japonsko križarko in morale potopile nadaljnji rušilec.

Mornarični departament pravi, da so bili poveljniki enot bojne mornarice instruirani, naj preprečijo japonske bojne ladje, ki so skušale izkrcati nove čete na otoku Guadalcanalu v Solomonovi otoški grupi, ki so ga okupirali ameriški pomorščaki. Konflikt med ameriški in japonski bojni ladjami je bil najhujši zadnjo soboto zvečer v bližini otoka Savo, dve miljse severno od zapadnega konca Guadalcanala, nakar je sledila bitka. To je bila druga velika bitka od začetka ameriških operacij pri Solomonovih otokih. Prva se je vršila v avgustu, v kateri so Japonci potopili tri ameriške križarke.

Drugi komunikacije mornaričnega departamenta pravi, da ameriški letalci z baz na Adrenovih otokih drvejo bombardirati japonske položaje na otoku Kiski pri Alaski. To je edini otok v Aleutski otoški grupi, na katerem se nahajajo japonske čete.

Mornarični tajnik Frank Knox je dejal, da je bil sklenjen dogovor z baz na Adrenovih otokih, da pride pod povelje ameriškega Jonasa H. Ingraha. Poveljstvo enot ameriške bojne mornarice v južnem delu Atlantika. Knox se je zadnjo soboto vrnil v Washington po obisku ameriških baz na Karibskem morju in obisku Rio de Janeira, kjer je imel važne raz-

Evropi preti stradanje

Nemci zasegli zaloge živeža

London, 14. okt.—Medzavezniški odbor napoveduje, da bodo prebivalci v zasedenih deželah stradali, ker so Nemci zasegli vse razpoložljive zaloge živeža. Informacije, katere je dobil ta odbor, potrjujejo izjavo državnega maršala Goringa, da nemško ljudstvo ne bo trpelo pomanjkanja.

Vlaki, natrpani z živili, stalno odhajajo iz okupiranih dežel v Nemčijo. Milijoni v teh deželah bodo stradali prihodno zimo. Konfiskacija živeža je zavzela večji obseg, ko je postalo očitno, da bo morala nemška armada prebiti nadaljnjo zimo v Rusiji.

Odbor je ugotovil na bazi informacij, da je nastalo akutno pomanjkanje živeža v Belgiji, Holandiji, Čehoslovaki, Jugoslaviji in vseh drugih deželah, katere so zasedle nemške čete.

ADF za koordinacijo vojnih agentur

Bittner pobija izjavo predsednika rudarske unije

Toronto, Kanada, 14. oktobra.—Konvencija Ameriške delavske federacije se je izrekla za reorganiziranje vojne administracije in koordinacije vseh vojnih agentur v resoluciji, ki je bila soglasno sprejeta. Ta priporoča ustanovitev posebnega odbora za militaristično in civilno strategijo, ki naj bi odločeval o vseh zadevah in problemih, ki se pojavijo med vojaškimi in civilnimi avtoritetami in izživajo trenja.

Odbor naj bi imenoval predsednik Roosevelt in tvorile naj bi ga vodilne osebnosti vojne administracije. Načelnik tega odbora naj bi postal podpredsednik Henry Wallace. V odboru bi morali imeti reprezentante delavske unije, organizacije farmarjev in delodajalcev.

Predloženi sta bili dve resoluciji z zahtevo, da Velika Britanija takoj podeli neodvisnost Indiji. A. Philip Randolph, predsednik bratovštine železniških postrežnikov, je v svojem govoru bical Churchillovo vlado zaradi stališča napram Indiji. On je tudi protestiral proti zapostavljanju zamorcev in izjavil, da mnogo unijske ADF noče sprejeti zamorcev kot člane.

Cincinnati, O., 14. okt.—Van A. Bittner, bivši predsednik 17. distrikta rudarske unije UMW, je v telegramu konvenciji te unije obdolžil Johna L. Lewisa, da je pred delegati podal lažljivo izjavo o njegovi resignaciji. Lewis je povedal delegatom, da je pozval Bittnerja v svoj urad pred nekaj meseci in ga obdolžil, da ne posveča zadostne pozornosti zadevam svojega distrikta. Bittner pravi v telegramu, da ga je Lewis pozval, naj takoj resignira, kar pa je odklonil, nakar ga je Lewis ostavil in s tem ponovno demonstriral, da je diktator.

Delegatje so podelili Lewisu stališče v kontroverzi z Bittnerjem, kar je bilo pričakovati. Odslek za mezde bo danes predložil svoje poročilo konvenciji z zahtevo, da morajo biti mezde rudarjem zvišane, ko poteče veljavnost sedanje pogodbe z operatorji.

Irski kardinal za pogojni mir

Maynooth, Irsko, 14. okt.—"Le v pogojnem miru je upanje za postavitve pravičnega mira," je dejal kardinal Magrory, poglavar katoliške cerkve na Irskem. "Ako se bo vojna nadaljevala do skrajnosti, se bodo vse zavojevanje države izrpal in mir, ki bo sledil, bo tuj maščevalnosti."

CHURCHILL MOLČI GLEDE POMOČI RUSIJI

Prej podane izjave o vojnih operacijah države

POSŁANIK STANDLEY ZAPUSTIL MOSKVO

London, 14. okt.—Premier Churchill, ki je bil pozvan, naj odgovori na slična vprašanja kot so bila stavljenja premierju Stalinu po H. C. Cassidyju, dopisniku ameriške časnikarske agenture Associated Press, glede pomoči sovjetski Rusiji, je neposredno odgovoril, da noče ponavljati izjav o tej zadevi, katere je že podal v parlamentu. Nadaljnja izjava o tem ni potrebna.

Churchill je bil opozorjen na Stalinovo deklaracijo, da Velika Britanija, Amerika in ostali zavezniki niso izpolnili svojih obljub napram Rusiji. Premier je nedavno rekel v parlamentu, da ne mara razpravljati glede pomoči Rusiji in ne o značilnosti prihajajočih operacij.

Agentura Associated Press je stavila Churchill tri vprašanja, ki so se glasila:

Ali je v sedanjih situaciji mogoče ustanovitev druge fronte v Evropi?

Ali bodo zavezniki izpolnili svojo obljubo glede pomoči Rusiji in jo povečali?

Kaj mislite o sovjetski kapaciteti odpora proti nacisti vojni mašini?

Namesto Churchilla je odgovoril časnikarski agenturi J. M. Martin, privatni tajnik premierja. Ta se med drugim glasi, da nima Churchill ničesar dodati izjavam, katere je že podal v parlamentu.

Teheran, Perzija, 14. okt.—Ameriški poslanik William H. Standley, ki je zapustil Moskvo po konferenci s Stalinom in drugimi sovjetskimi voditelji, je došel sem na svoj poti domov. Po prihodu v Ameriko bo takoj odšel v Washington, kjer bo konferiral s predsednikom Rooseveltom glede večje pomoči sovjetski Rusiji. Pred odhodom je Standley dejal, da nima točnih podatkov o zavezniški pomoči sovjetom.

Amerika producira 5000 letal na mesec

Washington, D. C., 14. okt.—Ameriška trgovska zbornica poroča, da letalske tovarne producirajo povprečno 5000 bojnih letal na mesec. Predsednik Roosevelt je v mesecu maju dejal, da produkcija znaša 4000 letal mesečno. Od takrat se je produkcija povečala za tisoč letal na mesec. Program, ki ga je predsednik orisal v svoji poslanici kongresu v zadnjem januarju, določa konstrukcijo 60.000 bojnih letal v tem letu in vse kaže, da bo ta cilj dosežen.

Stavka v municijski tovarni preklicana

East Alton, Ill., 14. okt.—Člani unije Ameriške delavske federacije so se z veliko večino izrekli za preklit stavke v municijski tovarni Western Cartridge Co., ko so dobili zagotovilo od vojnodelavskega odbora, da bo izravnal konflikt. Uradniki unije so izjavili, da se je 95 odstotkov članov izreklo za preklit stavke. Ta je bila že druga v tovarni omenjene kompanije v zadnjih šestih tednih.

Potegnitev mladih fantov v armado

Kongres se odzval Rooseveltovemu pozivu

Washington, D. C., 14. okt.—Fantje v starosti 18 in 19 let bodo morda potegnjeni v armado pred bojiščem. To je postalo očitno, ko sta se obe kongresni zbornici odzvali Rooseveltovi sugestiji, da bo morala Amerika potegniti fante omenjene starosti v vojaško službo. Roosevelt je izrekel sugestijo v svojem govoru po radiu zadnji ponedeljek zvečer, v katerem je tudi orisal ameriške vojne napore in rezultat svojega potovanja po deželi ter obiska vojnih industrij.

Kongresnik Sam Rayburn, predsednik nižje zbornice, je dejal, da bo zadevna zakonodaja sprejeta ta teden "po zaslišanju pred člani odseka za militaristične zadeve. Ta se prične danes za zaprtimi vrati.

Voditelji v senatu so podali slično izjavo. Senator Robert R. Reynolds, načelnik senatskega odseka za militaristične zadeve, je dejal, da se bo zaslišanje o zakonodaji pričelo jutri pred njegovim odsekom. Senat ne vidi nobenega razloga za odlašanje akcije.

Uradniki naborne administracije in vojnega departamenta so, da ima Amerika okrog dva milijona fantov v starosti 18 in 19 let in da je izmed teh najmanj 1.500.000 sposobnih za vojaško službo. General Lewis B. Hershey, direktor naborne administracije, je dejal, da bo potegnitev mladih fantov v armado zavlekla potegnitev starejših moških, ki so poročeni in morajo skrbeti za odvisne osebe.

Angleži spet posvarili Francoze

Laval prepovedal kazanje ameriških filmov

London, 14. okt.—Predstavnik vojaških krogov je z londonske radiopostaje ponovno opozoril francosko ljudstvo, naj bo pripravljeno na možnost bojevanja v francoskih provincinah. "V zadnjih mesecih smo večkrat opozorili francosko ljudstvo o možnosti operacij na kontinentu," je rekel govornik. "Ta opozorila imajo isti namen: preprečitev prelivanja francoske krvi po nepotrebnem."

Govornik je dalje rekel, da morajo Francozi računati z možnostjo izkrcanja britskih, ameriških in drugih zavezniških čet na francoskem ozemlju in intervencijo britske bojne mornarice v francoskih vodah. Letalski napadi na militaristične naprave v okupirani Franciji se bodo nadaljevali.

Vichy, Francija, 14. okt.—Lavalova vlada je prepovedala kazanje ameriških in britskih filmov v zasedeni in nezasedeni Franciji. Prepoved je stopila takoj v veljavo in se bo raztegnila tudi na francoske kolonije v severni Afriki.

Uradni krogi so naznanili odhod več jeklarskih delavcev in industrijskih večakov v Nemčijo. Vsi bodo dobili delo v nemških vojnih tovarnah.

List Echo du Nord je objavil poročilo iz Berlina, da je bila najdena bomba v nekem hotelu v Bejrutu nekaj minut pred prihodom generala Charlesa de Gaulleja se Francozov, v mesto Bomba je bila namenjena generalu. Več Arabcev je bilo aretiranih in pridržanih za zaslišanje pred policijo.

Vlada zasegla šest municijskih tovarn

Domače vesti

Obliki in pozdravi
Chicago.—Anton Tratnik iz Kemmererja, Wyo., pozdravlja uredništvo Prosvete iz Salt Lake Cityja, Utah, kamor je šel na obisk hčere in znancev, dokler dobi še kaj "gesa."

Mnogo nesreč v Minnesoti
Duluth, Minn.—Ob koncu preteklega tedna je šest oseb izgubilo življenje in 17 oseb je bilo ranjenih tukaj in na Iron Range. Največ žrtve je zahteval avtomobil. V naselbini Balkanu, 16 milj severno od Chisholma, se je avto zalezel v železno ograjo mosta in 17-letni Robert Latich je bil na mestu ubit, ranjeni so pa bili: Julija Kurak, Tone Pogorelec, Kmetec in žena Johana Ložekarja.—Pri drugi avtni nesreči blizu Chisholma so bili bolj ali manj pobiti: John Lamprecht, Mike Petrič, Charles Prebil in William Burič, vsi mladi fantje.—Frank Palčić, star 30 let, je izgubil življenje, ko je orl s traktorjem na farmi pri Chisholmu. Po nesreči je padel pod traktor, ki ga je zdrobil. Zapuščena žena, dva otroka in starše.

—Matija Pogorelec, naš dopisnik in arhivar, je tudi imel nezgodo zadnje dni. Peljal se je po opravih z nekom v avtomobilu, ko je prišla kolizija in šipa vetrobrana je priletela Matiji na glavo ter mu prizadela več bunk in lahkih ran. To je že tretja nesreča, katero je Matija imel, odkar je v Ameriki. Upajmo, da je zadnja!

Možnost revolte v Belgiji

Nemške vojaške straže ojačane

Pueblu, Colo.—Harold Blatnik, star 14 let, je bil zadnje dni po nesreči ustrelen, ko se je grupa fantičkov njegove starosti igrala z nabito puško.—Pred enim tednom je tukaj umrla Ana Godec, roj. Princ. Rojena je bila v Pueblu.

London, 14. okt.—Knez Albert de Ligne, ki je pobegnil iz Belgije v Anglijo, je v razgovoru z reporterji dejal, da nacistične vojaške avtoritete vidijo možnost revolte v Belgiji in ustanovitev druge fronte. Iz tega razloga so ojačile straže okrog gradu, v katerem se nahaja kralj Leopold kot jetnik.

De Ligne, sin bivšega belgijskega poslanika v Washingtonu, je dejal, "da je Leopold poglavlje svoje armade v vojno proti Nemčiji l. 1940 in da tudi sedaj, čeprav je jetnik, sovraži Nemce. On je še vedno na strani zaveznikov in odbil je nacistične apele, naj formira novo vladno. Nemci so iz bojazni pred invazijo zgradili močne utrdbe ob vsej obali od Holandske do Španije, toda uverjen sem, da zavezniki lahko prodre te utrdbe. Ko se to zgodi, tedaj se bo belgijsko ljudstvo dvignilo proti Nemcem in prišlo za orožje."

Poročila iz Stockholma, Švedska, pravijo, da so nacisti ojačili vojaške straže okrog palače danskega kralja Kristijana in vseh javnih poslopij. List Aftontidningen je v posebni izdaji orisal napeto situacijo na Danskem, ki je že dobila izraz v nemirih in izgredih. Druga poročila govore o splošnem nepokoju med prebivalci dežel, ki so prišle pod dominacijo nacijev.

Akcija odrejena po odkritju škandala

FEDERALNI NADZORNIKI ARETIRANI

Washington, D. C., 14. okt.—Federalna vlada je zasegla šest municijskih tovarnih kompanij Triumph Explosives Inc. po preiskavi, ki je ugotovila, da so federalni nadzorniki in podpredsednik kompanije prejeli podkupnino in osleparili vlado za milijon dolarjev. Zasežene tovarne so v Elktonu in Chestertownu, Md., in v Milfordu, Del.

Tovarne je prevzel mornarični departament v smislu odredbe predsednika Roosevelta. Naznailo iz Bele hiše pravi, da justični departament s sodelovanjem uradnikov mornaričnega in vojnega departamenta nadaljuje preiskavo.

Aretirani so bili na obtožbo prejemanja podkupnine in drugih prestopkov Josef Beg Decker, podpredsednik kompanije, in štirje federalni nadzorniki—A. P. Fabrizio, J. A. McCambridge, Reginald Gregory in Frank Poughkeepsie. Vsi so bili po aretaciji zaslišani pred sodiščem v Baltimoru in postavljeni pod poročilo.

Decker je bil rojen v Nemčiji, a je ameriški državljan. William P. Constable, njegov odvetnik, je dejal, da Decker biva v Elktonu že 25 let.

Naznailo iz Bele hiše pravi, da je bila aretacija Deckerja in federalnih nadzornikov odrejena po odkritju škandala. Detajlirano poročilo bo objavljeno pozneje. Preiskava se nadaljuje in pričakuje se, da bodo sledile nadaljnje aretacije.

Zasega tovarn omenjene kompanije je značilna iz razloga, ker je bila nedavno odklikovana po mornaričnem departamentu v znak priznanja sposobnosti v produkciji.

Mornarični častnik A. B. McCrary je bil imenovan za začasnega upravitelja tovarn. Federalne avtoritete so izjavile, da bo on skrbel za nepristransko produkcijo streliva v zaseženih tovarnah.

Nova ameriška pomoč Rusiji

Oprema oljne čistilnice poslana sovjetom

Washington, D. C., 14. okt.—Federalni zakladnik Henry Morgenthau je naznanil sklenitev novega dogovora z Rusijo v smislu posojilno-najemninskega zakona. Ta določa premostitev oljne čistilnice z vso opremo iz Amerike v Rusijo.

Čistilnica, ki bo premeščena v Rusijo, bo producirala gasolin za bojna letala. Morgenthau je namignil, da bo Amerika pošljala Rusiji tudi olje, da ga predela v letalski gasolin. Zadevno transakcijo je odobril notranji tajnik Harold Ickes, ki je tudi koordinator za olje.

Zakladnik ni hotel razkriti stroškov čistilnice in njene produkcijske kapacitete. Dejal je, da detajle lahko objavi Rusija, če hoče. Arhitekti in inženirji so dobili že navodila glede premostitve čistilnice. Morgenthau je pojasnil, da je bil pri transakciji le agent posojilno-najemninske uprave.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodnina za Zdravstveno druzbo (Ivan Chicago) in Kenodo \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za tretji let; za Chicago in Kenodo \$7.50 za leto; \$3.75 za pol leta; za in Kenodo \$4.50.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago and Kenodo \$7.50 per year; foreign countries \$9.00 per year.

Cena glaslov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in narodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (stihov, pesni, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložila polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2837-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Prispevek kluba Ljubljana
Chicago, Ill. — Prihodno nedeljo, 18. oktobra, priredi klub Ljubljana lepo in zanimivo igro "Bogatajša iz Amerike" in sicer v dvorani Slovenske šole, Cermak Road in Wolcott Ave. Igra se uprizarja popoldne in med dejanji nastopijo Koroški pevci s Pullman in pa Prešernov kvartet.

Po igri se bodo predvajale slike Vseslovenskega kongresa, ki se je vršil letos v Chicagu. Te slike so v barvah in so zelo krasne. Poleg članov kluba Ljubljana, katerih je nekako 30 oseb v slovenskih narodnih nošah, so na slikah tudi slovenske skupine iz South Chicago, Jolleta in Waukegan. Ako bo dopuščal čas, bo sta mr. Wencel in mr. Zefran kazala tudi druge slike iz raznih delov Amerike.

Komur še ni znano, kaj je klub Ljubljana, kaj omenim, da edini namen tega kluba je, zainteresirati slovenske fante in dekleta za narodno nošo in se predstaviti ameriški javnosti pri raznih narodnih ali patriotskih prireditvah. Pri prvem nastopu na Vseslovenskem kongresu in drugič pri All Nations Dayju v Chicagu je svojo nalogo tudi dobro izvršil. Torej, popoldne ta klub s tem, da se udeležimo te prireditve. Preostanek se bo porabil za nabavo nadaljnjih narodnih noš.

John Gottlieb.

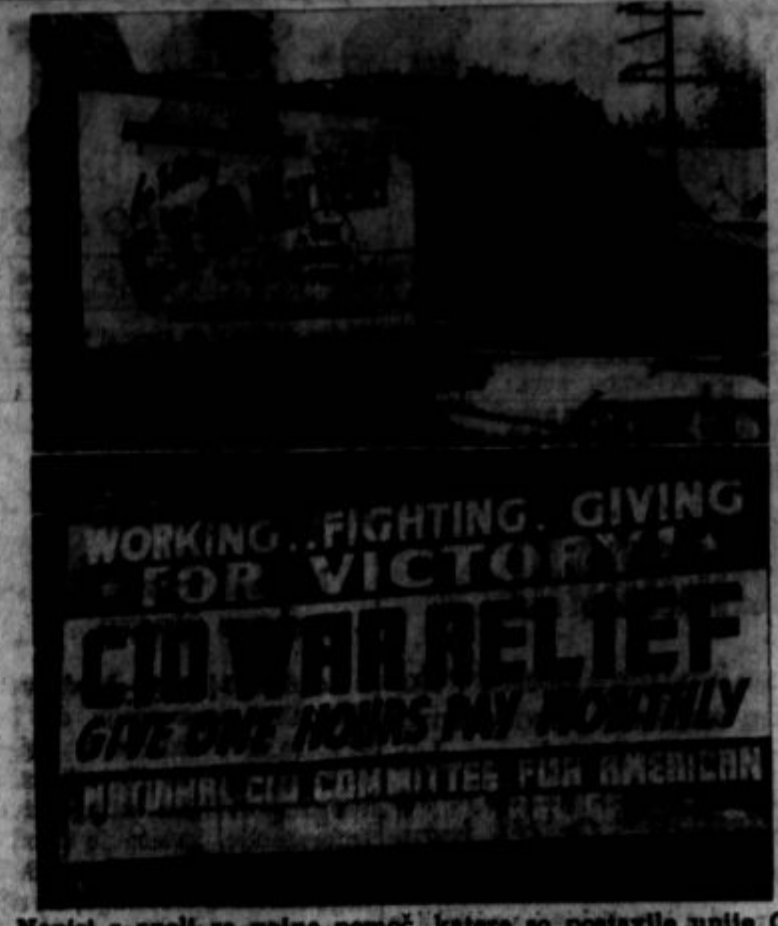
Popravek
Detroit. — V mojem dopisu od 6. oktobra je bila neljuba pomota. Ne vem ali sem kriva jaz ali tiskarski škrat, toda naj bo prvo ali drugo, vsekakor želim, da se popravi.

Mladenka, ki je šla z nami v Pennsylvania, je še "lejdik in fraj", namreč miss Žagar, ne mrs. Oprost, miss Žagar! Pomota mi je zelo nečestna in gotovo tudi uredništvu. Družina, katero bi bila rada obkrala, se piše Saga.—Mary Bernik, 121.

O Slovenskem kongresu
Akron, O.—Nedavno smo čitali v Prosveti o sklicanju Slovenskega narodnega kongresa, ki se bo vršil v Clevelandu 6. decembra. Obenem smo tudi lahko čitali izjavo eksekutive slovenske sekcije JPO.

Kar se tiče sklicanja tega kongresa, je po mojem mnenju absolutna potreba. Že lani so nameravali sklicati tak kongres, toda radi tedanjih razmer se ni vršil. Ne le Slovenci, marveč tudi vsi Amerikanci smo bili precej razburjeni, ker je bila Amerika tako nenadoma in nepričakovano zahrbtno napadena. Sprejela je vojno od osišč in tako smo zdaj v njej do vratu. Sedaj lahko povemo, da smo bili malo pripravljeni, zato so sledili dolgo časa tudi le črni dnevi za Ameriko. V taki negotovosti res ni bilo na mestu, da bi kaj zasnovali in pričeli glede Slovenije, ki je bila z Jugoslavijo vred raztrgana na več delov že prej.

Od tistega časa je preteklo že več mesecev in sedaj se je že začelo jasnit. Napadalec so v glav-



Nasipi z speli na vojno pomoč, katere so poslale unije CIO v Detroitu.

ne. Toda ker smo majhen narod, moramo toliko bolj kričati in kolikor mogoče seznaniti svet o Slovencih, ki hočejo biti združeni kot avtonomni del Jugoslavije. Ne cinkajmo za kakšen ti-sočak, obenem pa bodimo močnejši, ne šlevo ter ne predbacivajmo onim, ki delajo politično za Slovence.

To se, žal, še vedno sem pa tam dogaja glede "milijondolar-skega sklada" Republiškega združenja, da je bil pošteno za-beležen vsak cent, za kar je bil porabljen ali koliko je še preostanka. In porabljen je bil za ustanovitev demokratične jugo-slovenske republike v prvi sve-tovni vojni. Ne samo jaz, mar-več veliko je nas ameriških Slo-vencev, ki smo dali po več de-setakov v ta namen. Seveda smo vnaprej vedeli, za kaj smo dali in od takih ni bilo predbaciva-nja, pač pa so bili in so še naj-bolj glasni oni, ki so le malo ali pa nič dali v prej omenjeni sklad. O tem sem se prepiral, da je približno tako. Vidi pa se mi umestno, da se sedaj preostali denar od Republiškega zdu-ženja prenese ali dovoli za poli-tično delo za osvoboditev Slove-nije.

Čitali smo tudi, da bo sloven-ski kongres zboroval samo en dan. Meni se vidi, da bo težko vse rešiti v enem dnevu. Ker je ta kongres res važnega zgo-do-vinskega pomena za Slovence, bi zastopniki morali imeti vsaj dva dni časa—v soboto in nede-ljo, obenem pa naj se pri zboro-vanju zaenkrat vrže vse stran-karstvo v koš, kajti v Sloveniji so vsi enako prizadeti, pa naj bodo katoličani, socialisti ali ko-munisti itd. Torej ne bodimo pre-nagani in površni, kadar je stvar važna.

Menda bi tudi ne bilo napač-no, če bi se na tem kongresu go-gorilo tudi o materialni pomoči Sloveniji. Kot je razvidno iz ča-sopisov, je za materialno pomoč nabranih že blizu \$40.000. Neka-tere nasebine, kot na primer W a u k e g a n, Sheboygan, Stra-bane, Cleveland itd., se lepo po-stavijo s prispevki v sklad JPO-SS, med tem ko so druge nase-bine z rojaki vred brezbrizne za kakšno pomoč. Da mnogi ne pri-

spevajo, ni vzrok v tem, da ne morejo, kajti danes menda skoro vsakdo dela; menda odlašajo s tem, ker še niso gotovi, dali bo Slovenija in Jugoslavija svobod-na. Glede tega do sedaj res ni bilo dovolj izgleda ali upanja. Kakor hitro bo zagotovljena Slo-veniji in Jugoslaviji svoboda, je upanje, da bo sleherni Slovenec prispeval v pomočni sklad vsaj en dolar za naše bližnje, ki trpi-jo in umirajo za svobodo.

Po mojem mnenju naj bi se vse slovenske podporne organi-zacije v Ameriki zedinile v tem, da bi poslane prošnje za prispev-ke na vsa društva z apelom, naj vsako društvo prostovoljno pri-speva ali nabere toliko denarja, kolikor ima članov. In vsako tako društvo naj bi dobilo čast-no priznanje. Obenem pa naj bi bila izdana spominska knjiga, v kateri naj bi bila priobčena vsa društva in posamezniki, ki pri-spevajo od enega dolarja naprej.

Kar se tiče izgovorov proti po-moči, bi ti izostali, kakor hitro pridejo izgledi, da bo Slovenija in Jugoslavija osvobodjena. Če bi se potem še kdo izgovarjal in se branil prispevati, dasi bi la-hko, naj se ga pusti pri miru, ker tak zakrknjenec nima usmilje-nja do križanih v stari domovi-ni. Za nabrani denar, se razu-me, bo gotovo nabavljen živež, obleka, zdravila itd. in vse to bo takoj, ko bo mogoče, poslano v Slovenijo, kjer bo razdeljeno med one, ki bodo še ostali pri življenju, in sicer brez vsake po-litične ali verske diskriminacije. Dobe naj tisti, ki so oziroma bo-do najbolj potrebni. Kdor bo ho-tel še sam poslati svojim sorod-nikom, če bodo še živi ali kadar bo izvedel zanje, bo to seveda storil, ampak skupna pomoč bo te reževe prej dosegla.

Končno pa moramo imeti to v mislih, da vse naše želje, vse na-še upanje in vse naše prizadeva-nje na političnem ali humanitar-nem polju bo brez vsakega po-mena, ako Amerika in z nje-vedno združeni narodi izgubijo vojno. Da se to ne zgodi, moramo vsi skupaj pomagati Ameriki v tem gigantičnem boju. Na sto-tisoče fantov in mož je že odšlo in bodo še šli na bojno polje. Ostali doma pa kupujemo vojne zadolžnice in znamke, kajti s tem denarjem vojaki dobe po-trebno orožje in drugo. Tudi drugače moramo biti pripravlje-ni, da pomagamo vladi in obe-nem še na večje žrtvovanje, kar je le malenkost v primeri z oni-mi, ki žrtvujejo življenje za bolj-ši svet v tej gigantični svetovni borbi med svobodo in suženj-stvom.

Joseph Irman. 535.

Neče biti—"kukavica"

Verona, Pa.—Ker tako zelo ra-da čitam dopise drugih, sem se tudi jaz namenila, da nekaj na-pišem, da ne bom taka kot je kukavica, ki neče imeti svojih mlaščev, dasi je tudi kukavica koristna, kajti tudi ona dela ve-selje ljudem kot oznanjevalka pomladi.

Najprvo naj omenim, da je v Prosveti veliko lepih, koristnih in poučljivih dopisov od moške in ženske strani. Tako sem brala dopis Paula Paniana iz kolorad-skih hribov, kateremu sem se iz srca nasmejala. On vse tako le-

po pove o Dolfetu in Mussolini, kot tudi o svetem očetu. Zadalj ima dosti žegnane ali svete vo-de, pa mu hudič ne more do-vega. Panian je povedal tudi o nesreči, ki je zadela družino Pa-si. Je res žalostno, če mora ta-ko zdrav človek tako nemudo-ma zpuščati svet. Pa kaj hoče-mo, kajti nesreča nikdar ne po-čiva—menda zato ne, ker nima stolca, da bi sedela. Torej Pa-nian, le naprej s svojimi dopisi, da se še veselo nasmejem. Samo drugič, kadar kaj drugega izve, ne hodi nad pivo, da kaj ne spre-deš.

Tudi jaz imam enega sina, Ru-dolfa, v armadi. On je že pri v-jakih od 2. aprila 1942. Sedaj bil na dopustu od 19. do 26. se-tembra. On služi pri infanten-ji v Fort Jacksonu, S. C., ka-mor se je tudi vrnil.

Na tem mestu se iskreno za-hvalim vsem, ki ste se z njim srečali in spregovorili prijazni-besedo. Se vidi, da sočustvuje-z našimi sinovi, ki so priprav-ljeni vse storiti za nas, tudi da svoje mlado življenje. Hvala le-pi dar, kakor tudi vsem drugim, ki ste mu kaj darovali ali ga prišli obiskat v mojo hišo ter s-lepo pogovorili z njim. On je ob-ljubil, da bo storil vse, kar je v-njegovi moči. Hvala vsem Un-versalčanom, ki ste prišli na nje-govo odhodnico, kakor tudi mi Mary Božić in vsem drugim v-se.

Za nas matere je težko. Ka-l so težke te solze, ve le tisti, to sam poskus. Matere smo d-le lepe, zdrave fante, katere so-tako težko vzgojile, toda ne v-mo, kakšne bomo nazaj dobile. Zame je še dosti težje, ker in-oditi k vojakom vsak čas še dr-gi sin.

Naj se povrnem še nekoliko dopisom. Rada berem dopi-mrs. Pasarič, ki je toliko le-zgodovine iz starega kraja. I-tako naprej, mrs. Pasarič, da-še kaj hasmejem, ker takoj se-bolj vesela in zdrava. Ona z-tako lepo povedati o dušnih p-stirjih. Jaz se pa bolj razume-na piskre kot pa na to lah-bero.

Kmalu bi pozabila, da se jim, da me ne bi Jankovih, V-lentinič ali Barbič prištev-med prvovrstne dopisovalke. N-tisto pa nečem biti. Želim d-a bi naši dobri dopisovalci dopisovalke nadaljevale, da ne-bo prej zima minila.

Zelo rada bi osebno pozna-Franka Barbiča, ki tako lepo-ve o ženskih hlačah. Veš, B-bič, kaj so rekli stari ljudje, Namreč, da se ne bo izplač-živeti, kadar bodo ženske hla-nosile. Vidiš, sedaj smo pa na-Zato moram zdaj eno ura v-stati, ker moram stati eno u-pred trgovino, da dobim funt-ve. Ampak to še ni vse. Boš-del, kaj te še čaka. Morda b-moral izročiti še tisto kolo-poulični drugim hlačam, ti b-pa šel nad Japonce ali nad ti-proklete hitlerjevce in makai-narje. Ko boš prišel domov, pa "šterno" prinesel. Potem b-lahko še veliko lepega povedal-naši Prosveti. Toda dovolj-tem.

O našem društvu 216 SNPJ-bom dosti povedala, čeprav se-njegova blagajnica. Sedaj je-zgodovino, kaj bo v bodoče, pa-vemo. Glede dela je pa tak-prej ga je bilo premalo, zdaj-je pa preveč. Pa naj zadostu-Pozdravljam vse člane in čla-ne SNPJ in čitatelje Prosvete-vas pozivam, da pridno kupu-te obrambne bonde in znam-ke S tem boste pomagali do hitr-še zmage te naše domovine.

Zora Dougan.

Ena Irska je dovolj!

Irsko je velik trn v peti demokracije v teku te vojne z največjim tiranstvom v zgodovini. Irsko—katoliška ali južna Irsko—je svobodna, da lahko doma počne kar hoče in kaj počneja v teh kritičnih letih vojne? Svojo svobodo je dala v službo peti koloni, ki je naredila iz Irsko pravo gn—do nacifastične sabotaže! Ta Ipnonaža in sabotaža seka težke rane demokraciji, toda Anglija z Združenimi narodi vred je dovolj velika, da lahko prenaša to podlost irskih saboterjev.

Egipt je drugi trn v peti Anglije in Združenih narodov. Egipt je mohamedanska kraljevina, ki je doma svobodna kot Irsko. Anglija čuva njeno svobodo na zunan in v zahvalo—kakor Irsko—ima v Egiptu drugo gnezdo nacifastične sabotaže. Nemci in Italijani so vdrlj v Egipt, domača egipčanska vlada se pa ne zmeni, da bi pomagala Anglezem braniti lastno zemljo; egipčanska vlada je raje "nevtralna"—in če bi Egipčani mogli (če ne bi bilo tam angleške in ameriške oborožene sile), bi najraje zabodli svojim braniteljem nož v hrbet. . .

Tek dveh nagajivcev, Irsko in Egipta, pa menda še ni dovolj. Kronični pacifisti na Angliškem, v Ameriki, Kanadi in drugod, kjer jim demokracija dovoljuje njihove eskapade, bi hoteli, da se Irski in Egipt pridruži še Indiji.

Indija pa ni šala. Tam je okrog 350 milijonov ljudi, je okrog 80 jezikov, je kupček fanatičnih ver—to je cel svet zase, ki ga Združeni narodi ne morejo ignorirati, kakor lahko ignorirajo Irce in Egipčane in še koga, če nočejo riakirati poraza v boju z osiščem. Anglija je zadnjo pomlad poslala v Indijo Stafforda Crippsa, najboljšega prijatelja Indijcev, ki je v imenu vlade obljubil Indijcem dominijon, torej vso domačo svobodo, kakršno imajo Irci, Kanadčani, Avstranci itd.—po vojni. Stranka indijskega kongresa je to ponudbo zavrgla, kajti vodja te stranke Gandhi hoče imeti svobodo—in popolno neodvisnost—takoj.

Zakaj hoče Gandhi svobodo Indije takoj? Zato, da bo lahko na-gajal Angliji in Združenim narodom že med vojno na način, kakor nagajajo Irce. Gandhi je zagizen pacifist in če bi mogel, bi še danes ustavil vsako oboroževanje domačinov. To je odprto povedal 14. junija t. l. v svojem glasilu Harijanu: "Če bi jaz imel besedo v vladi Indije, ne bi bilo več nobenih priprav za vojno na indijskih tleh. . . Indijska armada bi bila razpuščena takoj po od-hodu Angležev in moč indijske vlade bi služila le svetovnemu mi-ru. . . Jaz ne vidim razlike med faskističnimi in nacifastičnimi silami na eni strani in zavezniki na drugi strani—oboji so izkoriščevalci in oboji se poslužujejo nasilja za dosego svojih ciljev." (Citiramo po Christopherju Emmetu v newyorškem New Leader-ju z dne 3. okt. t. l.)

Gandhi torej ne vidi nobene razlike med Hitlerjem in Roose-veltom in takšen fanatik naj dobi 350 milijonov Indijcev pod svojo kontrolo?

Gandhi je pa zapisal v svojem glasilu z istim datumom še nekaj drugega, kar je tudi povedal ameriškim časnikarskim poročeval-cem: "Jaz ne zahtevam od Angležev, naj izroče Indijo stranki kon-gresa Hindujev! Naj izroče Indijo Bogu ali v modernem jeziku rečeno: kaosu ali anarhiji! Indijske stranke se bodo potem klale med seboj kot psi, ko pa enkrat pridejo k pameti, se bodo spo-razumele. . ." (Citirano kot zgoraj.)

Gandhi je torej odprto povedal, da raje vidi v Indiji anarhijo in kaos, v katerem se bi Indijci klali kot psi—kakor pa da bi Indija pod kontrolo Anglije pomagala demokracijam in zaveznikom do zmage nad osiščem.

Ena Irsko je danes dovolj!—

Mi smo za to, da Indija dobi po vojni delno svobodo, to je, da se Anglija popolnoma umakne iz Indije—ampak Indija, kakršna je danes, ni zrela za vso svobodo, zato mora biti pod kontrolo bo-doče svetovne organizacije, katera naj jamči vsem narodom mir in demokracijo.

Kdor danes zahteva absolutno svobodo za Indijo, ta je ne za-hteva iz ljubezni do Indijcev, temveč iz mržnje do Angležev in iz razloga, da bodo Indijci drugi Irce. . .

Hitlerjevi nezavedni zavezniki

Radio iz Berlina dan za dnevom pripoveduje Rusom, da nove fronte v pomoč Rusiji ne bo, ker Anglija in Amerika hočeta, da bo poleg Nemčije tudi Rusija poražena. Zakaj nacija propaganda pripoveduje to laž? Iz dveh razlogov. Prvič, da ubije pri Rusih zaupanje do Anglije in Amerike, drugič pa—in to je glav-no—da naredi notranjo zmešnjavo v Angliji in Ameriki, oziroma javno debatiranje in prepiranje glede nove fronte, kar more ko-ristiti le nacijski Nemčiji.

Hitler dobro ve, da ameriške in kanadske divizije vojaštva ne prihajajo na Angleško na zlet. Ta oborožena sila prej ali slej plane na evropsko celino—in Hitler bi rad vedel, kdaj in kje. In baš to poskuša izvelič s pomočjo svoje lažnjive propagande, upajoč, da se angleško ali ameriško poveljstvo zareče pod pritis-kom nestrpnosti in nehoti razodene svoje načrte.

Ampak Roosevelt in Churchill sta prepametna, da bi se dala ujeti v spretno nastavljen past—pri kateri nezavedno in nehoti sodelujejo množice ameriških in angleških nestrpnosti, ki se me-šajo v tajne vojaške zadeve in sejejo nezaupanje in razdor na domači fronti.



Člani unije aluminijastih delavcev CIO v Kensingtonu, Pa., se prijavljajo Rdečemu križu za od-dajo svoje krvi za ranjene vojake.

SERVE AND DESERVE

U. S. CITIZENS SERVICE CORPS

MALI LJUDJE

MILAN PUGELJ

PISMOUK

(Se nadaljuje.)

Zdaj, zadnjih pet dni, se je čudovito postaral. Hrbe se mu je upognil še bolj, glava je zlezla niže, noge so postale okornejšje, koža po obrazu je orumenela, stisnila se in padla v gube.

Govoril je sam s seboj. Predstavljal si je pred sabo v nepreglednem roju svoje zarotnike in jim očital marsikaj s sovraštvom. "Torej, to ste!" se je oglašal sam med seboj. "Čela vojska vas je, jaz pa sem sam. Kako se naj borim? Ali z vsemi naenkrat, ali z vsakim po vrsti? Slab sem in star, nimam upa na zmago! Telo mi je odpovedalo, zarjavelo je moje orožje, izbrusilo se je, skrhalo, postalo nerabno. Padem, kakor pade staro in tršlo drevo. Nekoč so se zaletovali vanje viharji, pa jim je kljubovalo; zdaj pa dahne nekega dne spomladanska sapica, deblo se zamaže, zatreščji, počti tik zemlje in pade po njej."

Upognjeno gre, govori zase in naglo utriplje s trepalnicami. "Ali, mladi vojščaki, vprašam vas, ali nisem ničesar storil, ali ni moja mladost nič? Taka je bila kot vaša! Vsaka mladost je na svoj način jaka, bogata in zdrava! Tudi moja je bila!"

Profesorju se zdi, da čuje divji grohot tistih, ki jih ni, pa si jih on okoli sebe predstavlja. V tla gleda in jih vidi. Plavajo nekako na dolgo in široko pred njim kakor ogromna jata nena-ravnih mušic. Sami mladi in ironizirajoči obrazi, v spacen nasmeih zavite ustne, mežikajoči pogledi in tam v sredi znana postava Gustinčičeva. Močan, širokopleč, temnordečega obraza in ponizjuega pogleda.

Vse to plava pred njim proti prvim mestnim hišam, tam se deloma vzdigne, deloma zabaše v ulice, zmeša z meščani, ki gredo po svojih polih, in izgubi.

Profesorju se zazdi, da je danes nekaj sklenil, trdno sklenil, a v starih mislih mu je zdaj utonilo. Trudi se, gleda z glavo okoli, išče s sivimi očmi in se počasi prične spominjati.

Kmalu stopa po stopnicah v stanovanje, odloži rokavice, klobuk in povrniki, ki ga nosi tudi zdaj poleti, odkalja se in posluša, če je kdo v sosednji sobi. Sliši, da nekdo lista po knjigi, slutiti, da je žena, potrka, prime kljuko in vstopi kakor skromen tujec.

"No?" vpraša žena, ki se naslanja po zofi in pregledava rdečo knjigo. "Kaj boš povedal?"

"Dovolj," pravi profesor, "da sedem!"

"Kaj ti pa je spet, kaj pa se potajuješ!" kara gospa Ana in se dvigne na zofi. "To ti moram povedati, da velja tisti tvoj spor samo zate. Zame je, za Marico in za vso Gustinčičevo obitelj ne velja. Ti se sploh že deset let sem samo cmeriš in cmeriš. To ti ni prav, ono zopet ne, pomagaj si, če pa je Bog svet ustvaril in ne ti!"

"Pustiva to!" reče Ščetinar in boža levo z desnico. "Pustiva! Naj bo, kakor je! Opozoril pa te bom, predno preidem na druge stvari, še na tole: Moj prijatelj Komljanec mi je povedal, da hodi Marica v moški družbi sama okoli. Svarim te pravočasno, da v tem oziru kaj ukreneš in si bolj skrbna."

Nedolžnost je kakor gartrožin cvet, Kdor izgubi ga, ne najde ga spet."

"No, no, no!" pohiti z besedo profesorjeva soproga in da z roko znamenje, kakor da bi moral gospod Ščetinar na nekaj čakati. "To pa vem, kje bo doma! Komljančeva gospodična, ki kandidira za večno devštvo, je prišla v skrbni zav-

ljo kreposti naše Marice. Kaj si neki sploh misli? Kaj bo njo kdo spremljal, ki je taka kakor drevo pozimi? Sploh pa rečem: Kaj pa se ti mešaš v moje stvari, ko se nanje spoznaš toliko, kakor mačka na noč! Misliš, če si bil ti tak, kakor bi te iz polžev napravili, pa z ribjo krvjo zalili, da morajo biti še vsi drugi ljudje taki tipači in mečkači. Seveda! Mi drugi imamo kri pod kožo, rdečo, vročo, zdravo kri, ki gre po žilah kakor tisoč studencov. Kdaj pa bo človek živel in se zabaval, če ne mlad? Ti si kajpada izjema: nisi nikoli živel in ne boš. Cmeriš se tako, cmeriš, dokler se ne boš do konca pricemeril!"

Profesor boža še vedno lastno roko, počaka, da nastane primeroma dolg molk, vzdigne suho glavo, pogleda ženo in prične: "Draga moja! Zadnja leta mojega življenja teko, še malo časa, vidiš, pa me vzame smrt. Želim pa te zadnje čase preživeti v miru, ki sem ga pogrešal dozdaj vedno, kar živim. Zato sem sklenil, da bi ti predlagal ločitev!"

"Kakšno?" skoči gospa Ana z besedo in s telesom naenkrat pokonci.

Ščetinar oprime sivo brado, prične jo nečloveško sukati, stiskati in zavijati, nekaj kislega se mu razpreza po obrazu, usta zategne navzdol, kima z glavo in pojasni: "Od mize in postelje!"

"Hahahahaha!" se zagrohoče profesorica, stopi k oknu, skloni se proti gardini in se grohoče napreje: "Hahahahaha! Saj sva že davno ločena, dragi moj pismoúk, saj še pravzaprav nikoli združena nisva bila!" In takoj nato je resna, obrne se strogo proti njemu in zahteva: "Govori do konca!"

Profesor kima z glavo dalje, suče brado; zateguje vele ustne in suho in počasno razklada: "Predlagam ti, da urediva denarne razmere, razdeliva pohištvo, starine ostanemo izključno vse moja last, tudi tisti nož, ki ga rabite v kuhinji, pa je, kakor veš, iz časov turških vojska, take stvari vse urediva, pa greva k notarju, da napraviva pismo. Ti in Marica bosta šli svojo pot, jaz pa svojo!"

"Kakšne vzroke pa imaš?" vpraša gospa enako strogo kakor prej. Profesor zateguje usta dalje in navaža: "Imam celo kopo vzrokov. Zame se nihče več ne potegne. Slučaj Gustinčič. Mene nihče ne vpošteva. Slučaj Komljanec. In tako naprej. Faktum je, da je moj sklep trden!"

Profesorjev glas je vedno bolj suh, čmerikav in neprijeten. Ves obraz se mu je spatil in stisnil, kakor bi ga polil z limono. Sključen sedel na stolu, roke mane in guga z glavo. Gospa Ana je rdeča v obrazu, malo se ji pozna leto, krepka je in zastavna, kakor bi ne želela mnogo nad trideset let. Razjezila se je, z nogo udari ob tla in obe roki upre v bok: "Sram te bodi! Zdaj na stara leta so se ti zavoziljali možgani, pa jih ne znaš več spraviti v red in noriš in spravljaš ljudi v slabo voljo. Tak betežen stavec, kakor si ti, pa se hoče ločiti! Ves svet bi bril iz tebe noreca in se ti grohotal. Boga zahvali, da imaš domače ljudi okoli sebe, ki skrbijo zate!" Preneha malo, pokaže z roko proti vratom in doda: "Spravi se! To pa ti povem, da o svojih mislih molčiš kakor riba. Da teh neumnosti torej ne kvasiš okoli!"

Profesor, ki je bil do zdaj v najboljšem prepričanju, da svoj naklep dobro izpeljuje, se je nenadoma zmedel. V glavo mu je postalo vroče, nekakšno žumenje je slišal okoli sebe, vstal je počasi in negotovo odšel.

(Dalje prihodnjik.)

V džunglah belega slona

Doživljaji in vtisi s pohodov po notranjosti Zapadne Indije

Ing. Ferdo Lupša

Severno od Siamskega morskakega zaliva razprostira se velikanška planjava je bila od nekdanj zakladnica riža; tam živi narod Thai. Velik del te zemlje ob robu Siamskega zaliva je naplavina novejšje dobe; krase jo bujni mangravi gozdovi. Severno siamsko ozemlje in Malajski polotok, ki pripada Siamu, pokriva velikanški pragozdovi, ki hranijo v sebi različne zemeljske zaklade.

Siamska država je absolutna monarhija. Vsa moč je v rokah kralja, ki ga podpira državni svet. Ta obstoji iz ministrskega sveta, članov kraljeve rodbine in zaslužnih visokih uradnikov.

Državna uprava je razdeljena v monthone (provincije), ki jih upravljajo u p a r a t i (kraljevski namestniki), oziroma generalni guvernerji, ki jih postavlja kralj. Tem so podrejeni okrožja z guvernerji na čelu. Vse posle opravlja dobro plačano državno uradništvo.

Vasem načelujejo kamnami (župani), ki jih volijo iz svoje

srede starešine, te pa volijo zopet iz svoje srede hišni poglavarji, in sicer tako, da voli po deset družin enega starešino.

V novejši dobi je vlada veliko storila za napredek narodnega gospodarstva. Reorganizacija zastarele uprave in moderne uredbe so pokazale uspehe na prvo svetnem in gospodarskem polju, pa tudi v trgovini. Z vlado je narod zadovoljen. Vzlic temu, da se vlada smatra za absolutno, lahko rečem, da je glede uprave in človekoljubja bolj demokratična kakor marsikatera vlada v Evropi, ki se ob vsaki priliki sklicuje na svoj demokratizem.

Domačih nezadovoljstev med Siamci ni veliko, ako se pa vendar kje pokaže nezadovoljstvo, je to gotovo sad inozemstva, ki izkruša ob vsaki priliki zanetiti novotarije med miroljubni narod. Narodna zavest je močno ukoreninjena. Ne poznam naroda, ki bi spoštoval svojega kralja, plemiča, uradnika, učitelja in duhovnika tako odkritosrečno, kakor ta narod, saj pa tudi noben stan ne izrablja položaja v svoje namene. Vsa se ravna po načelu, da je zadovoljnost pogoj za veselje do dela, ki rudi blaginjo posameznika in države. Malokje na svetu je podnebje za rastlinstvo tako ugodno kakor v teh krajih. Siam se ponaša na svetovnih tržiščih zlasti s svojimi

znamenitim lesom. Razne smole, lesno olje, lak, divji sirovi gumi in drugi gozdni produkti bi bili vredni večje pozornosti naših trgovskih krogov.

Razen teh pridelkov ima siam-ska dežela vse tiste kolonialne

predmete kakor Java, Ceylon in druge znamenite dežele s tropičnim podnebjem; zlasti slovi siamski riž, ki zavzema najodličnejše mesto na svetovnem tržišču in je celo boljši od burmanskega in javanskega.

Neizčrpni so zemeljski zakladi na severu in jugu te dežele belega slona. Tudi za drago kamenje, posebno za safire, rubine in tudi za biserje, se orientalski draguljarji močno zanimajo.

Vse to kaže, da je siamska zemlja obljubljena dežela, kjer je narod razvil in ohranil svojo posebno kulturo. Indija s svojo večstodletno kulturo je dala temu narodu v svojem brahmanizmu in budizmu poseben duševni vir za kulturni razvoj, širiteljsko kitajsko kulturo pa je ustvarila praktične nazore življenja. Kljub temu, da nastavljajo siamski državi zlasti Angličani in Francozi zadnja desetletja v navideznem prijateljstvu razne zanke s skritim namenom, da jih podjarmijo, kakor se je to zgodilo v Indiji in Indokini, so se Siamci s pomočjo dobro urejena narodnega gospodarstva znali ohraniti popolnoma neodvisni in samostojni. Tako tvorijo sedaj Siamci poleg Japoncev in Kitajcev tretjo samostojno in neodvisno državo na Daljnem vzhodu, dočim so vse druge podlegle evropskemu nasilju. Siamci so vodilni narod na ozemlju Zapadne Indije, in v njem vidijo vsi podjarmljeni sosede svoje zavezništvo in prej ali slej tudi svoje rešitelje.

I.

V DEŽELI LAOTOV IN ŠANOV

Življenje in vrvenje v Lampangu

Meseca aprila leta 1915 sem organiziral v Lampangu v znanstvene namene karavano, ki naj bi prodirala skozi severni Siam v Šan, ozemlje majhnih držav ob srednjem delu veletoka Mekong.

Lampang je staro mesto, ki ga omenjajo siamska in laotska zgodovina v svojih kronikah kot važno središče laotskih vladarjev. Leži na levem bregu reke Me Wang, na romantični in rodovitni planjavi, ki meji proti vzhodu ob gorato ozemlje in je bilo nekdanj dobro utrjeno. Danes teče mimo tega mesta siamska železnica iz Bangkoka v Či-jengmaj; mesto samo je važna postojanka za trgovino s posameznimi laotskimi pokrajinami, kamor vodijo razne karavanske ceste. Arhitektonsko znamenitih je tukaj nekaj starodavnih budističnih svetišč.

Svetlovišnja in rdečkasta žarja ob vzhodnem obzorju je oznanjala prihod jutra in se je razlivala vedno više po nebeskem svodu. Zmaga luči nad temo! Visoki vrhovi palm in drugega drevja so zablisteli v zlatih žarkih vzhajajočega solnca. Hladen veter je pihljal po vejah dreves in otrsral svetle rosnne kapljice z listja in cvetja. To so bile prve ure tropičnega jutra v Lampangu.

Na cesti se je razvilo živahno gibanje. Laotke iz okolice so hitele trumoma na trg, ki se vrši vsak dopoldne pred bazarjem. Vsaka je nesla v dveh košarah, ki sta ji viseli na gibki bambusovi palici čez ramo, najrazličnejše domače pridelke: zelenjavo, sadje, perutnino, jajca in drugo... Ob vsakem koraku sta

se jim košari na palici pozibavali. Lepo je bilo gledati ta zagorela vedra lica z bistrimi in živahnimi pogledi, ki jih še ni skalela strast in skrb vsakdanjega življenja. Skoraj vsaka je imela v lepo zaviti rnihi laseh nekaj nežnih orhidej ali drugih dišečih cvetov. Laotke ljubijo cvetlice in so dobrasrčne, saj človek, ki ima veselje s cveticami, ne more biti hudoben. V ljubezni do cvetlic se zrcali ženska duša.

Posebno lepa je narodna noša Laotk. Vsak del obleke je izdelan domače obrti, za kar se uporabljajo največ domača sirova svila, večkrat pomešana z bombaževino in tkana v živobarvnih ornamentih. Skupine bosih, divnih in gibkih laotskih devotk v Lampangu so mi ostale kot nepozabne slike globoko v duši.

Pestra je bila slika v bazarju. Prodajalne so bile nameščene v odprtih lokalih, kakor je to navada povsod v daljnem Orientu. Domače in inozemsko blago je bilo nakopičeno prosto na ogled. Bogate so bile izložbe originalne domače tkanine iz sirove svile in bombaža v živih barvah z lepimi ornamentami. Tu so imeli rokodelci svoje delavnice in so v odprtih prostorih vpričo ogledovalcev izvrševali vsak svojo obrt. Posebno zanimivo je bilo gledati, kako izdelujejo bakrene, srebrne in zlate posode z laotskimi ornamentami, dragocene ženske okraske in nakit. Trgovina je v rokah Kitajcev, Burmancev, Šanov in Laotov, tu pa tam je videti tudi kakega Indijca. Posebno podjetni so Burmanci, ki imajo velik del večjih podjetij v svojih rokah. Trgujejo zlasti s svetovno znanim tikovim lesom.

V avdienci pri laotakem knezu

V tem mestu so vladali mnogo stoletij vladarji z naslovom "čao-luang". Kakor vsi drugi sosednji laotski vladarji so tudi čao-luangi v Lampangu postali vazalni siamskih kraljev. Za časa mojega bivanja je bil na laotškem prestolu potomec stare dinastije. Pod siamsko upravo je

Set Afire by Sub's Shell



Here is a bit of action aboard the Canadian warship Asiniboine, as a shell from the sub set the ship afire. The Canadians rammed the submarine, sank it, and captured members of the crew who left their craft in a rubber boat. The captain of the sub died in the fight.

bil to nekak predstavnik in poglavar Laotov, obdan z vsem orientalskim sijajem. Vse dežele in upravne zadeve je reševal guverner, postavljen od siamske vlade.

V spremstvu guvernerja sem se odpravil v avdienco k čao-luangu. Njegov dvor je obsegal več zidanih in lesenih stavb, okrog katerih so se vrstili lepi nasadi tropičnih rastlin. Čudno čustvo me je navdalo, ko sem ob strani guvernerja stopal po stopnicah v prvo nadstropje obsežnega in preprosto urejenega glavnega poslopja. Oprema v sprejemnici je bila čedna in preprosta, deloma orientalska, de-

loma moderna, evropska. Ti bi komaj verjeli, da je to stanovanje bogatega vladarja Laotk, ki je imel nekdanj pravico življenja vsakemu podložniku ako se mu je zahotelo.

Čao-luangov osebnih stvari je prišel tiho, kakor bi hodil blazinah. Prinesel je čaja, in betel. Ni trajalo dolgo, čao-luang tiho stopil iz svoj notranjih prostorov in nam nudil roko prav po evropski vadi. Bil je sivolas, precej leten, v navadni noši laotske teligence. Njegova vitka postava je vzbudila v meni ne spoštovanje in njegov priobraz mi je bil takoj simpatičen.

Sedli smo za mizo iz črnega lesa, umetno izdelano v izskem slogu. Lepa laotska deka je sedla blizu nas na prego in nas pahljala z velikolijačo iz pelikanovih peres. luang nama je ponudil cigare, nallil obema čaja v čaši iz dragocene starinskega porcelana.

Čao-luang je bil naprednjepodjeten voditelj svojega naroda. Zato ga je siamska vlada di visoko cenila in ga smatral najvišjega dostojanstvenika siamskem kraljevskem dvoru. Govorili smo v siamskem jeziku, toda njegova izgovarjava je bila laotska. To tipično laotško varjavo sem opazil vedno pri predstavnikih tega naroda, di so govorili povsem prav siamski jezik, ki ima z laotšev veliko sorodnega. Z veseljem govoril o laotski zgodovini, gah in navadah svojega naroda, o svojih prednikih in nekdanjih razmerah v deželi. Z zamnjenjem me je povprašal po napku znanosti in industrije v Evropi. Pokazal mi je nekatere ske zgodovinske znamenitosti, zlasti kronike, stare rokoorožje, denar in drugo. Prihodu mi je podaril v spomin srebrnjaka iz dobe svojega deda.

(Dalje prihodnjik.)

Agitirajte za Prosveto!

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, unifakno delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assamentu \$1.20 za tednik, se sim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka. reči, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročeno na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrut, drlave in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je..... \$7.50
1 tednik in	1 tednik in
2 tednika in	2 tednika in
3 tednike in	3 tednike in
4 tednike in	4 tednike in
5 tednikov in	5 tednikov in

Za Evropo je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J.

2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Prišlešno pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime..... Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga priplite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2. Čl. družina št.....

3. Čl. družina št.....

4. Čl. družina št.....

5. Čl. družina št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐



Ameriški letalci spuščajo iz letala potrebščine ameriškim in avstralskim vojakom na bojišču v Novi Gvineji, kjer ni cest ce železnice, marveč je letalo edino transportno sredstvo.